

МОТИВИ

към проект на наредба за изменение на Наредба № 5 от 03.06.2016 г. за предучилищното образование

1. Причини, които налагат приемането на проекта на Наредбата за изменение и допълнение на Наредба № 5 от 03.06.2016 г. за предучилищното образование

Предучилищното образование поставя основите на ученето през целия живот и има ключова роля за формирането на знания, умения, нагласи и ценности, които определят бъдещото развитие на детето. Съвременните научни изследвания и международният опит показват, че качеството на образованието и грижите в ранна детска възраст оказва съществено влияние върху образователните резултати, социалното включване и личностното развитие през целия жизнен път.

През последните години развитието на системата на предучилищното образование, натрупаната практика по прилагането на Наредба № 5 от 2016 г. и анализите на Министерството на образованието и науката показват необходимост от усъвършенстване на отделни разпоредби с цел постигане на по-голяма яснота, последователност и ефективност при тяхното прилагане. Предлагащите изменения имат за цел да усъвършенстват нормативната уредба на предучилищното образование чрез повишаване на нейната яснота, последователност и ефективност при прилагането ѝ, както и чрез въвеждане на механизми за повишаване качеството на образователния процес и проследяването на развитието на децата.

1. Прецизиране на разпоредбата относно организацията на дневния режим в условията на целодневна организация чрез редакция на текста, регламентиращ осигуряването на условия за игра, почивка и следобеден сън и въвеждане на минимално образователно изискване за заемане на длъжността „помощник-възпитател“.

Практиката по прилагането на наредбата показва необходимост от по-ясно нормативно регламентиране на изискването за осигуряване на условия и време за сън. Предложената редакция създава по-голяма правна яснота относно организацията на дневния режим. По този начин се цели да се избегнат различни тълкувания при прилагането на разпоредбата относно и се създават предпоставки за еднаква практика във всички детски градини.

Осигуряването на условия и време за следобеден сън по смисъла на чл. 15 от Наредба № 5 представлява задължение за образователната институция да създаде необходимата организация и условия за почивка на децата в рамките на дневния режим, което ясно трябва да се разграничи от определянето на следобедния сън като задължение

за всички деца. Такава е позицията на МОН, изразявана при постъпили въпроси относно прилагането на конкретната разпоредба.

С проекта се предлага и въвеждане на минимално образователно изискване за заемане на длъжността „помощник-възпитател“, а именно завършено най-малко средно образование.

Към настоящия момент никъде не се съдържа изрично нормативно изискване относно минималната образователна степен за лицата, изпълняващи тази длъжност. Липсата на такова изискване създава нормативна празнота и предпоставки за различна практика при назначаването на помощник-възпитатели.

Помощник-възпитателите имат съществен принос за осигуряване на безопасна, здравословна и подкрепяща среда за децата, подпомагат педагогическите специалисти при организацията на ежедневните дейности, участват в грижата за децата и в осигуряването на условия за тяхното пълноценно развитие. Въвеждането на минимално образователно изискване ще гарантира необходимото общообразователно равнище за изпълнение на тези отговорности, ще повиши качеството на предоставяната грижа и ще уеднакви практиката в системата на предучилищното образование.

Предложението съответства на политиките за повишаване качеството на образованието и на необходимостта от осигуряване на квалифициран човешки ресурс във всички дейности, свързани с отглеждането, възпитанието и обучението на децата.

В допълнение това изменение уеднаквява изискването към аналогичната длъжност в яслениите групи. Съгласно чл. 12, ал. 1 на Наредба № 26 от 18.11.2008 г. за устройството и дейността на детските ясли и детските кухни и здравните изисквания към тях за детегледачка в детската ясла се назначава лице с минимум средно образование.

2. Прецизиране на разпоредбите, уреждащи връзката между компетентностите, очакваните резултати и образователните направления.

Предлаганата редакция има за цел ясно да покаже взаимна обвързаност на понятията „области на развитие“ и „образователни направления“.

Съгласно ЗПУО предучилищното образование е насочено към цялостното развитие на детето, което включва физическо, познавателно, езиково, социално-емоционално, творческо и други взаимносвързани аспекти на развитието. Очакваните резултати са структурирани по образователни направления, но проследяването на детското развитие интегрира знания, умения, нагласи и поведенчески прояви, формирани в резултат от обучението по всички образователни направления.

Предлаганото изменение осигурява необходимата логическа последователност между целите на предучилищното образование, компетентностния подход и начина за

проследяване развитието на детето. То създава по-голяма яснота за педагогическите специалисти относно предмета на проследяването, като същевременно запазва връзката с определените в държавния образователен стандарт очаквани резултати по образователни направления.

Редакцията ще осигури по-добра съгласуваност между отделните разпоредби на наредбата.

3. С проекта се предлага въвеждане на стандартизиран инструментариум за проследяване развитието на децата в предучилищното образование, утвърждаван от министъра на образованието и науката.

Най-същественото изменение в този проект е въвеждането на стандартизиран инструментариум за проследяване развитието на децата в предучилищното образование. Такъв инструмент е разработен и стандартизиран за първа и за четвърта възрастова група в изпълнение на Национална програма „Хубаво е в детската градина“. През настоящата учебна година предстои разработването на инструментариум и да останалите две възрастови групи, поради което е предложено и постепенното влизане в сила на разпоредбата.

Необходимостта от тази промяна произтича от потребността от въвеждане на единен национален подход за проследяване на развитието на децата, основан на съвременните научни достижения в областта на ранното детско развитие и на компетентностния модел в образованието.

Към настоящия момент използваните подходи и инструменти за проследяване се определят на институционално ниво, което води до различна практика в отделните детски градини и училища и затруднява осигуряването на единни критерии при проследяване на развитието и училищната готовност на децата.

Използването на стандартизирани инструменти за проследяване на развитието на децата е широко разпространена практика в държавите с развити системи за образование и грижи в ранна детска възраст. Международният опит показва, че подобни инструменти подпомагат ранното установяване на силните страни и потребностите на всяко дете, създават условия за своевременно предоставяне на подкрепа и осигуряват по-висока обективност и съпоставимост на информацията за детското развитие. Те не заместват професионалната педагогическа преценка на учителя, а я подпомагат чрез единни критерии и научно обоснован подход.

Въвеждането на стандартизиран инструментариум ще създаде възможност:

- за обективно, надеждно и съпоставимо проследяване на развитието на всички деца;

- за ранно идентифициране на затруднения;
- за своевременно планиране на педагогическа подкрепа и индивидуализиране на образователния процес;
- за по-прецизно планиране на педагогическите дейности съобразно индивидуалния напредък на всяко дете;
- за по-ефективно взаимодействие между педагогическите специалисти, родителите и останалите специалисти, участващи в подкрепата за личностно развитие;
- за по-надеждно установяване на готовността на детето за постъпване в първи клас.

Предвидените области на проследяване отразяват съвременното разбиране за цялостното детско развитие, като включват двигателното, когнитивното, езиковото, социално-емоционалното развитие, развитието на фината моторика и практическите умения. Този подход съответства на съвременните научни концепции за ранното детско развитие, според които отделните области се развиват взаимосвързано и следва да бъдат наблюдавани комплексно.

Въвеждането на стандартизирани инструменти допринася за по-високо качество на педагогическото взаимодействие, за вземане на решения въз основа на обективни данни и за по-ефективно насочване на ресурсите към децата, които се нуждаят от подкрепа.

Предложеният стандартизиран инструментариум подпомага педагогическите специалисти при системното наблюдение на развитието на детето и осигурява единни критерии за проследяване на индивидуалния напредък и подпомага планирането на педагогическите дейности съобразно потребностите на всяко дете.

Предвиждат се съответните изменения в разпоредбите относно установяването на училищната готовност, съдържанието на удостоверение за задължително предучилищно образование и информирането на родителите, така че всички разпоредби да бъдат приведени в съответствие с новия модел на проследяване.

Системното проследяване на развитието позволява натрупването на надеждна информация за ефективността на образователната система в предучилищния етап. Анонимизираните обобщени данни могат да подпомагат разработването на национални и регионални политики, насочени към подобряване качеството на предучилищното образование, планирането на квалификацията на педагогическите специалисти и насочването на ресурси към области, в които се установяват най-големи потребности.

Предложените изменения предвиждат резултатите от проследяването да се въвеждат в Националната електронна информационна система за предучилищното и

училищното образование, което ще намали административната тежест, ще осигури проследимост на информацията и ще подпомогне анализа на данните при разработването на политики за повишаване качеството на предучилищното образование.

Измененията в чл. 34 – 36 представляват последователно нормативно отражение на въвеждането на стандартизирания инструментариум, като уреждат начина на отразяване на резултатите и установяването на училищната готовност.

Информацията за децата и учениците се отразява в модул „Децата и учениците“ от НЕИСПУО. При първоначалното въвеждане на информацията за дете/ученик в НЕИСПУО за него се създава електронен профил в образователния домейн на МОН. Личното образователно дело е личен профил и следва детето/ученика независимо от институцията в системата на предучилищното и училищното образование, в която се обучава – създава се при постъпване на детето или ученика в системата на задължителното предучилищно и училищно образование и се води до завършване на средно образование или до отписване от училище. Съхранява се в срок от 50 години в НЕИСПУО и достъп до него се предоставя на институцията, в която се обучава детето или ученикът през съответната учебна година.

При преместване на дете или ученик в учебно време достъпът се предоставя на приемащата институция след издаване на удостоверение за преместване от институцията, в която се е обучавало детето/ученикът. Институцията, от която се е преместило детето/ученикът, няма достъп за времето на обучението в нея до отписването. Тя има достъп само до хартиения носител на личното образователно дело, който се съхранява в архива на институцията със срок не по-малък от 50 години. В случаите, в които е необходимо да се направи справка за детето/ученика за периода на обучението, много по-лесно за институцията би било да потърси информация в НЕИСПУО, отколкото да проверява в архива си.

Изготвеният проект на промяна на Наредба № 5 от 03.06.2016 г. за предучилищното образование наложи да се синхронизират текстове с Наредба № 8/11.08.2016 г. в документа „Дневник на група за предучилищно образование“ (Приложение № 2 към чл. 7, т. 2), в личното образователно дело (Приложение № 3 към чл. 7, т. 3, буква „а“) и в документа „Удостоверение за задължително предучилищно образование“ (Приложение № 4 към чл. 31, в т. 1, в колона № 6).

2. Цели на проекта на Наредбата за изменение и допълнение на Наредба № 5 от 03.06.2016 г. за предучилищното образование

С проекта се цели:

- усъвършенстване на нормативната уредба чрез прецизиране на отделни разпоредби;
- повишаване на качеството на предучилищното образование;
- въвеждане на единен национален подход за проследяване развитието на децата;
- осигуряване на по-обективно и надеждно установяване на индивидуалния напредък на всяко дете;
- повишаване качеството на информацията, предоставяна на родителите;
- осигуряване на последователност между държавния образователен стандарт, очакваните резултати и проследяването на развитието;
- въвеждане на минимални изисквания към помощник-възпитателите с оглед повишаване качеството на грижата за децата;
- по-бърза и лесна справка за периода на обучението на дете/ученик от институцията, от която се е преместило детето/ученикът
- синхронизиране на нормативни текстове.

3. Очаквани резултати по прилагането на проекта на Наредбата за изменение и допълнение на Наредба № 5 от 03.06.2016 г. за предучилищното образование

Очакваните резултати от прилагането на проекта са:

- по-ясна и непротиворечива нормативна уредба;
- единна практика при организацията на предучилищното образование;
- повишено качество на проследяването на детското развитие;
- по-ранно установяване на потребностите на децата и своевременно предоставяне на подкрепа;
- подобро качество на педагогическото планиране;
- по-ефективно взаимодействие между образователните институции и родителите;
- по-обективно установяване на готовността за училище;
- повишаване качеството на човешките ресурси, ангажирани с грижата за децата в детските градини;
- улеснен достъп на институциите до релевантна информация.

4. Финансови и други средства, необходими за прилагането на новата уредба

Предлаганите изменения не изискват допълнителни финансови средства от държавния бюджет извън предвидените за системата на предучилищното и училищното образование.

Стандартизиращият инструментариум ще бъде утвърден от министъра на образованието и науката и ще се прилага в рамките на дейността на образователните институции. Отразяването на резултатите в Националната електронна информационна система за предучилищното и училищното образование ще се осъществява чрез съществуваща информационна инфраструктура.

5. Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз

Проектът на наредба не съдържа разпоредби, с които се въвеждат изисквания на правото на Европейския съюз.

Предлаганите изменения са в съответствие с Препоръката на Съвета от 22 май 2019 г. относно висококачествени системи за образование и грижи в ранна детска възраст (2019/C 189/02), която подчертава значението на системното наблюдение на развитието на детето като елемент от качествените услуги в ранна детска възраст. В Препоръката се акцентира върху необходимостта педагогическите практики да се основават на доказателства за развитието и напредъка на детето, като наблюдението и проследяването на развитието се използват за планиране на подходяща педагогическа подкрепа и за подобряване на качеството на образователния процес, а не за формално оценяване на постиженията на децата.